

1.

ЩО Е ФИЛОСОФИЯ. НУЖДТА ОТ ФИЛОСОФСКО ЗНАНИЕ

Философията (др.гр: *φιλοσοφία*) произлиза от две понятия – от *φιλεῖν*, *phileo*– „любов“ и *σοφία*, *sophia* – „мъдрост“). Според **Хераклид Понтийски** (390 – 310 г. пр. н. е.) пръв древногръцкият математик и мислител Питагор, беседвайки с тирани на Сикион, Леонт, нарекъл себе си „философ“, а знанията, които преподавал, обозначил като любов към мъдростта или философия⁵.

Философията е система от знания за света, в която се търси отговор на общите и фундаментални въпроси, имащи отношения към човека, заобикалящата го действителност и начините за тяхното изменение. Част от основните и „вечни“ теми на философията са тези за съществуването, мисленето, познанието, истината, справедливостта, доброто, красивото. Друга част са свързани със смисъла на човешкия живот, предназначението на човечеството, свободната воля и др. В своите изследвания философията се стреми да използва системния подход и рационалната аргументация, което я отличава от другите подходи към същите или подобни теми, използвани в митологията или религията. Въпреки че много от философите споделят оценката, че философията е наука, тя се различава от познатите ни социални, хуманитарни и природни науки по това, че не се ограничава стриктно до един обект, който да изучава, и че използва съвкупност от методи, които не винаги могат да се дефинират като строго научни в тесния смисъл на думата. В зависимост от дефиницията за предмета на философията или за използваните подходи, различните мислители (философи) могат да се причислят към едно или друго философско направление или доктрина, а дейността и произведението им да бъдат отнесени към по-тесни области на философското изследване.

На въпроса какво е философията и какъв е нейният предмет са давани най-различни отговори. Ако следваме исторически формиралите се идеи във философията и развитието им през повече от две хиляди и петстотин годишната ѝ история, можем да разграничим няколко определения за нейния предмет.

---

⁵ Iamblichus, *The Life of Pythagoras*, chap. XII. (translated by R. Burch from *De vita Pythagorica liber*, ed. A.M. Hakkert, 1965, pp. 39 – 41.

1.1. Философията като познание за света

1.1.1. Философията е изследване и аргументиране на първоначалата и първопричините на света

След отделянето си от митологията, на началния етап от своето формиране като самостоятелна сфера на дейност, философията е била ориентирана към търсене на първоначалата на всичко съществуващо. Този най-първи етап е известен като натурфилософия, макар натурфилософски учения да съществуват и до днес. Най-ранните учения на древните мъдреци са организирани около обособяването на една или няколко природни сили (стихии), с които те се опитвали да обосноват възникването на всичко съществуващо. Основателят на Милетската школа *Талес* (624 – 540 г. пр. н. е.) е смятал, че основният елемент, от който е изграден светът, е водата. Но водата за Талес не е случайна вещ, намираща се в изобилие в природата. Той се опитва да аргументира и докаже по рационален път защо смята, че тя е единното и основно първоначало. Това е така, защото водата е от съществено значение за живота, може да бъде открита във всичко съществуващо и е в състояние да се движи и променя, като приема различни агрегатни състояния⁶.

За друг от древногръцките философи *Питагор* (570 – 490 г. пр. н. е.) основната градивна „тухла“ на вселената са количествените отношения, числата, които могат се открият навсякъде. Те не са нещо сетивно възприемаемо, каквито са въздухът, водата или огънят, но пък се поддават на измерване и сравняване. Питагорейското учение за числата е може би първият опит да се постави в основата на света несетивно, абстрактно отношение и от него да се изведе всичко останало⁷. *Аристотел* (384 – 322 г. пр. н. е.) в „Метафизика“ отбелязва, че питагорейците са придавали на числата дори мистични свойства – едно свойство на числата е справедливост, друго – душа и ум, трето – успех и т.н.

Основателят на Ефеската философска школа *Хераклит* (535 – 470 г. пр. н. е.) пък е смятал, че в основата на всичко е огънят. Огънят е най-първото начало на всичко, той присъства навсякъде и от него се поражда останалите обекти и същества. Огънят е променлив, способен е да генерира топлина, а това е един от белезите на живота. От него произлиза също така и вечното движение. Именно на Хераклит принадлежи крилатата фраза „Всичко тече, всичко се променя“, както и сентенцията „Не можеш да влезеш два пъти в една и съща река“.

Философските теории или учения, които си поставят за задача да отговорят на въпроса каква е първоосновата на всичко, кое е онова, което поражда света, се изправят пред ключов въпрос – защо точно даденото конкретно нещо, без значение какво е то и дали може да бъде възприето чрез сетивата или не, смятат за

⁶ Виж Радев, Ради, 1981, *История на античната философия*, София, изд. Наука и изкуство.

⁷ Виж по-подробно сб. *Питагор и питагорейците*, 1994, съст. Кашъмов, А., И. Панчовски, библ. Касталия.

основно? Какви са неговите предимства пред всяко друго възможно начало? На подобни въпроси обаче е много е трудно да се отговори, тъй като те се отнасят до един фундаментален за всяко познание и за всяка наука проблем – този за възможността да се докажат най-основните, аксиоматично възприетите за верни положения в дадена теория, независимо за какво се отнася тя.

1.1.2. Философията е наука за битието или за това, което съществува

Ако приемем, че такава е същността на философията, следва първо да си отговорим съществува ли безспорен начин да определим, че нещо е действително, че то съществува и как да го различим от илюзията, от нереалното, от това, което може да е продукт на нашето въображение, на моментното ни състояние или несъвършенствата на сетивата ни. За това, че има проблем при разграничаването между съществуващото и несъществуващото са се досещали още древногръцките философи. Един от най-известните представители на школата на софистите, *Протагор* (490 – 420 г. пр. н. е.), например е твърдял, че човекът е мярка на всички неща – на съществуващите за това, че съществуват и на несъществуващите за това, че не съществуват⁸.

За здравомислещия и неизкушен от философските спорове човек изглежда безспорно, че съществува всичко, което е достъпно чрез сетивата му. Щом нещо може да бъде видяно, пипнато, чуто или усетено на вкус, то е реално. Това обаче не е достатъчно. Атомите и електроните е невъзможно да бъдат непосредствено възприети от човешките сетива, което не ги прави по-малко реални от предметите и веществата, изградени от тях. Сънищата безспорно нямат същата реалност както вещите от всекидневието ни, но това не означава, че не съществуват, поне за този, който сънува. Тъгата или щастието също не могат да бъдат премерени или преместени от едно място на друго, те нямат тегло и форма, което обаче не доказва, че са измислица. Всичко това води до извода, че преди да определим философията като наука за битието, трябва да дефинираме много други неща и да си отговорим как е възможно да познаем света, който ни заобикаля? Възможно ли е той да бъде достатъчно изчерпателно определен така, че да можем надеждно да го отграничим от несъществуващото? Само при положителни отговори на тези и на подобни на тях въпроси бихме имали основание да твърдим, че философията е науката за битието. Поне към момента и при настоящото състояние на познанието ни, подобни утвърдителни отговори са силно проблематични.

---

⁸ Диоген Лаерций, 1985, *Животът на философите*, София, Народна култура, с. 243.

1.1.3. Философията е съзерцанието на истината

Както подсказва и латинския корен на думата съзерцание⁹, тя е начин да се вникне в трудно постижимите по друг начин същности на нещата. Да съзерцавам нещо означава да получи достъп до истината за него, все едно че го възприемам чрез сетивата си. Това умение обаче не е притежание на всички, а само на избраните, които са преминали дълъг и граничещ с мистичното процес на обучение и самообучение. Древногръцкият философ Платон е смятал, че само чрез съзерцание е възможно душата да достигне до висшите нива на познанието на доброто, красивото и божественото. В православното християнство съзерцанието се използва в смисъл „да имаш видение за божествената същност“, докато за католицизма понятието се свързва с мистичното, с прякото общуване с Бог. В исляма съзерцанието е привилегия само на пророка, не и на простосмъртните. Във философията съзерцанието се възприема като вид примиряване на разума и вярата или на постигане на божественото чрез рационалното преработване и вчувстване в свръхестествената му същност.

Но съзерцанието може да не е насочено само към онова, което хората смятат за върховна духовна същност. То може да е насочено и към природата или към предметите от обкръжението ни. Германският философ от XIX в. *Лудвиг Фойербах* (1804 – 1872 г.) например си поставя за цел да издигне човека до нивото на Бог. По този начин чрез съзерцаването на онова, което ни предоставят сетивата за другите хора и за нас самите, можем да разберем каква е нашата човешка и едновременно с това божествена същност. Задачата на философията според Фойербах, а и на науката въобще, е да се насочи към действителните неща, като направи невидимото за простото око видимо. За да се достигне до смисъла на света е необходимо да се отделим от физическото си тяло, да престанем да бъркаме предмета със собствената си представа за него и чрез съзерцанието да разкрием неговата собствена същност¹⁰.

Разбирането на философията като съзерцание на истината, независимо дали тя е някаква висша духовна същност, Бог, или е вложена в природата и другите хора, е трудно за обосноваване. Ако приемем това, ще трябва да допуснем и че има определена, избрана група от хора с по-висши способности, за които е достъпно този вид знание за света. Те трябва да са специално посветени и обучени да вникнат чрез съзерцание в някакви истини от последна инстанция, до които нямат достъп простосмъртните. Тогава обаче ще излезе, че философията не е нещо повече от религията и едва ли е нужно да съществува самостоятелно.

⁹ Думата произлиза от лат. *contemplatio*, а коренът е от лат. *templum*, която означава свещено място, където се извършват гадания, или сграда за поклонение. Най-често думата съзерцание се използва в религиозния си смисъл като вид молитва или медитация.

¹⁰ Виж Фойербах, Лудвиг. 1988. *Основни положения на философията на бъдещето*, в Антология Европейска философия XVII – XIX век. София, изд. Наука и изкуство, с. 640 – 641.

1.1.4. Философията е знание за това как да се обединят противоположностите, да се открие връзката между материалното и нематериалното, разумното и неразумното, живото и мъртвото

Това е свръхамбициозна задача, чиято постижимост е трудно да се обоснове поне при настоящото състояние на науката. Разбира се, има опити да се дефинира т. нар. „философия на всичко“. Това би следвало да е всеобхватно описание и обяснение на реалността – не само на материалната, но и на духовната. Във философията понятието е възприето от физиката, в която „теорията на всичко“ се радва на подчертан интерес, и то от известни учени. Така въпросите, на които следва да отговори евентуална философия на всичко, биха били: „Защо реалността съществува?“, „Как са възникнали законите на природата и такива ли са те във всички възможни светове?“, „Коя е първопричината да съществуват нещата?“, „Можем ли да разберем света?“ и др.

Една съвременна теория на всичко би трябвало да е практически всеобхватна, което поражда някои нерешими логически парадокси. В книгата си „Цената на една теория на всичко“¹¹ немско-американският философ Никълъс Решър сочи някои от тези парадокси. Един от тях е например проблемът за кръговостта. Ако всеки факт се нуждае от своето обяснение, а една теория на всичко задължително трябва да е всеобхватна и изчерпателна, тя следва да е в състояние да обясни и самата себе си. Получава се т. нар. логически кръг. Той е недопустим логически порок на която и да е теория, независимо дали е философска или не. Логически кръг имаме, когато следствието в крайна сметка поражда причината, а всяка причина пък поражда следствието си. Ако такава философия претендира да обяснява всичко, а логическата некръговост е задължително изискване при изграждане на която и да е теория, тогава теорията на всичко няма как да обясни самата себе си. Възможен изход е ако се използва системното обосноваване. При него различните твърдения се поставят във взаимно обяснителен режим, но само като част от цялата система. Това пък е твърде специално условие и отсъстват доказателства, че е научно обосновано.

Философската теория за всичко би трябвало да обедини в себе си и различните философски концепции, съществували до момента, както и тези в настоящето и в бъдещето, по вътрешно непротиворечив начин. Това е изключително трудно, ако не и невъзможно.

¹¹ Rescher, Nicholas, 2006, *The Price of an Ultimate Theory*, Collected Papers IX: Studies in Metaphilosophy.

1.1.5. Философията е система от знания, които служат за формиране на обща картина за света, т.е. философията има светогледен характер и играе ролята на житейски пътеводител

При това разбиране за философията акцентът се поставя върху системата от представи за мястото на всеки от нас в света и върху смисъла на собственото ни съществуване. Това е цялостна система от отношения, която включва и самооценката, самопознанието, както и правилата за действие, които хората си изработват в резултат на натрупания житейски опит и знания. Светогледът е повече или по-малко интегрирана съвкупност от убеждения и възгледи, но в него можем да открием две нива – всекидневен и теоретичен. Първото ниво се развива спонтанно в хода на индивидуалния опит и затвърдените в паметта уроци от миналите успехи и неуспехи при справянето с житейските предизвикателства. Второто ниво, теоретичното, се изгражда чрез изучаването на различните начини за възприемане на света, достъпни благодарение на съхранените през вековете идеи, съчинения и прозрения на хората, живели преди нас. За формирането на теоретичното светогледно ниво най-важно значение има логиката. По думите на Любен Сивилов теоретичното ниво е „знание за същността, което придобива формата на общи изказвания или твърдения за ненаблюдаеми чрез сетивата обекти“¹².

Приема се, че съществуват три типа светоглед – всекидневен или житейски, религиозен и философски. **Всекидневният (житейският) светоглед** е най-често срещаният. Всеки човек го притежава. Той се формира от наблюденията на природата и хората около нас, от опита и навиците, придобити в трудовата ни дейност, от формираните стереотипи на отношение с околните, от привичките, изградени при възприемането на културните явления, от предпочитанията и дейностите ни в свободното време и т.н. Поради своя индивидуален характер този тип светоглед е винаги уникален, поради което е възможно той да се противопоставя на светогледа на всеки друг. Всекидневният светоглед е несистематизиран, противоречив, търпи значителни промени във времето и е зависим от натрупания житейски опит. Това не означава, че не е цялостен, но тази му цялостност се постига чрез създаване на произволни връзки между знания от различен характер, чрез случайно смесване на различни преживявания и нелогични изводи от едни или други житейски случки и наблюдения. Това прави всекидневния светоглед несистемен, разпокъсан и еkleктичен.

Религиозният светоглед се изгражда върху вярата в съществуване на свръхестествена суперсила, способна да управлява природата и човешките съдби. Това е възприемане на света и на мястото на конкретния човешки индивид в него, основано на убеждението, че тази нетелесна, могъща същност определя неговите решения, действия, страдания или успехи. И въпреки различните религиозни системи, които към момента съществуват (будизъм, християнство, ислям), този тип

¹² Сивилов, Любен, 1994, *Системното познание*, София, УИ Св. Кл. Охридски, с. 85.

светоглед изпълнява важни задачи – да съхранява единството на религиозно обособените общности, да утвърждава някои общочовешки норми на поведение и отношения, да предава от едно поколение на друго определени традиции, обичаи, морални норми и културни ценности. Религиозният светоглед не бива да се подценява или пренебрегва. Въпреки някои отживели или несъвместими със съвременната наука представи, той съдейства за регулиране на отношенията между хората, утвърждава такива качества като доброта, търпение, състрадание, толерантност, справедливост и др.

Философският светоглед, както самото му име подсказва, е цялостно възприемане на света, основано на разума и натрупаните пред вековете знания за природата, обществото и мисленето. Но той е по-широко понятие от философията, защото пречупва философските знания през индивидуалните характеристики и опит на конкретния човешки индивид. Възможно е философският светоглед да включва и елементи от религиозния светоглед. Най-важната му характеристика е, че интегрира в себе си натрупаните през вековете знания и мъдрост по вътрешно непротиворечив начин, опитвайки се да ги организира в цялостна и полезна за практиката система.

Философията изучава света не сам по себе си, а през призмата на неговото значение за човека, от гледна точка на човешките интереси и потребности. Тъкмо поради това във философията теоретическото и практическото отношение на човека към света са в органично единство, което прави възможно превръщането на философията не само в светоглед, но и в метод¹³.

Богатството и всеобщността на проблемите, които изучава философията, ни дават основание да я характеризираме едновременно като наука, светоглед, форма на съзнание, идеология и методология. Философията обаче не може да се дефинира като една от специалните науки, наред с математиката, физиката, химията или биологията. Тя съдържа и елементи, непознати на частните науки. Затова и отговорът на въпроса: „Що е философия?“ няма еднозначна формулировка.

Частните науки, както е известно, се формират по различно време в зависимост от натрупването на необходимата критична маса емпирични или практически знания в дадена област. Философията не винаги е разполагала и до момента не разполага с достатъчно достоверни отговори на въпросите, които си поставя и на които се опитва да отговори. Затова философските системи включват не само научно проверени твърдения, но и догадки, предположения, а понякога и недостатъчно достоверни мнения и тези.

Отличителният белег на всяка значима философска система е, че тя се стреми да обхване колкото може по-пълно света и да аргументира достатъчно добре изградения на нейната основа светоглед. Именно затова говорим за т. нар. метафизичен стил във философията – това е изграждане на система от понятия, която се

¹³ Виж по въпроса и Бояджиев, Валентин, 2019, *Що е философия*, <https://valentinboyadzhiev.com/2019/10/07/shto-e-filosofiq/>, посетен на 15.12.2023.

опитва да отговори на всички важни въпроси по последователен начин, представяйки по възможност пълна картина на света. Философиите на Платон и Аристотел са примери за цялостни системи. В епохата на Просвещението (XVII и XVIII век) начинът на изграждане на система на философията често се свързва с рационалистичния метод, който е техниката за извеждане на природата на света чрез използване на логическите закони. Примери за такива системи са дуализмът на Рене Декарт, монадологията на Готфрид Лайбниц, монизмът на Бенедикт Спиноза, абсолютният идеализъм на Георг Хегел и др.

Има десетки опити да се определи какво представлява философията. Измежду тях можем да обособим няколко, които изглеждат основни. Такива са схващанията за това, че:

- ✓ философията е наука (на тази позиция стоят Аристотел, Георг Хегел, Карл Маркс, Карл Ясперс и др.);
- ✓ философията е енциклопедично знание (така мислят Френсис Бейкън, Томас Хобс, Рене Декарт и др.);
- ✓ философията е най-общата теория на морала (Сократ), на познанието (Имануел Кант), на мисленето (Бертран Ръсел), на ценностите (Марио Бунге);
- ✓ философията е вид умствена дейност (Готлиб Фихте и отново Георг Хегел);
- ✓ философията е теория на живота (Фридрих Ницше, Артур Шопенхауер);
- ✓ философията е идеология (Луи Алтюсер, Владимир Ленин);
- ✓ философията е логическият анализ на езика (Людвиг Витгенщайн, Карл Поппър и др.)

Различните разбираня за философията имат многовековна история. За Аристотел тя е търсене на отговор на въпроса за първоначалата и причините на света. За Джордж Бъркли е изучаване на мъдростта и истината. За Имануел Кант е изследване на познавателните ни способности и за категориите на познанието. Георг Хегел смята, че най-важната задача на философията е да разкрие саморазвитието и еволюцията на абсолютния дух. Макар и схематично, можем да представим някои от основните характеристики на философията по следния начин¹⁴:

1. Философията е научно познание, доколкото разкрива всеобщите закономерности, страни и определености на света от гледище на отношението съзнание-материя, на основата на наличното теоретично знание и социална практика. В този смисъл философията е най-обща наука.

2. Особеното място на философията в системата от науки се определя от факта, че тя изучава явленията и процесите чрез понятията и теориите на другите науки. Нейната емпирична основа е цялата история на човешкото знание – научно и извъннаучно. Философията акумулира в себе си принципите и законите на теоретичното мислене, които имат универсален характер. Затова тя се формира като най-обща теория и най-общ метод за постигане на истината.

¹⁴ Виж Бояджиев, Валентин, 2019, *Що е философия?*, <https://valentinboyadzhiev.com/2019/10/07/shto-e-filosofiq/>, посетен на 15.12.2023.

3. Философията изследва същността на познанието. Тя търси отговор на въпросите за произхода му, за отношението му с външния свят, за неговата съдържателност. Философията изучава процесите на познанието и неговите форми, както и резултатите от познавателната дейност, като си служи с категории като образ, идея, истина, неистина, теория и пр. Тя изучава произхода и същността на знанието като такова, законите и формите на мисленето.

4. Философията се стреми да докаже и да изведе своите твърдения. Но за разлика от природните науки тя прави това не чрез експерименти или отделни примери, а чрез обобщаване на постиженията на науката и историческата практика, чрез допълване на белите полета в човешкото познание, използвайки логически аргументи и конструкции.

5. Философията изучава самопознанието на човека с цел да намери най-подходящото и съответстващото на човешката същност и предназначение поведение. В този смисъл едно от основанията за съществуване на философията е да бъде пътеводител в живота, да съдейства на човека да намери своя собствен път, да му помогне да оцени и приеме важните за него смисли, идеали и ценности.

6. Философията притежава специфичен език. Той е система от пределно общи понятия и категории, създадени в процеса на повече от две хиляди и петстотин годишното ѝ развитие. За да се разбере философията на даден мислител, трябва да се познава неговата логика и времето, в което живее. Например логиката на Демокрит е по-различна от логиката на неговия последовател Епикур, която пък не съвпада с тази на Тит Лукреций Кар например.

Философията възниква и се утвърждава в процеса на преодоляване на митологичните представи за действителността, при деперсонализацията на природата и съпротивата срещу отъждествяването на човека с нея. Тя си поставя за задача да разкрие смисъла на човешкия живот при конкретните исторически условия, като използва вече натрупаните постижения на човешкото познание и практика. Но наред с опита да обясни света и да служи като житейско ръководство за действие, философията има и по-амбициозна задача – да разкрие характера на обществените отношения, духа на епохата, общественото мнение, масовите настроения и вярвания и пр. Това ѝ позволява не само да обобщи и систематизира известното вече знание, но и да оцени миналото и настоящето чрез него, както и да прогнозира бъдещето, колкото и проблематично да изглежда това.

В обобщение можем да кажем, че философията възниква, когато се натрупват достатъчно емпирични знания за света, за да могат те да бъдат осмислени и систематизирани. Философията възниква, когато съзнанието е било в състояние да се еманципира от всекидневното усилие за физическо оцеляване и да премине към изграждане на „чиста“ теория, теология, морал и т.н. Това става през VI в. пр. н. е. и първоначално е била светоглед на зараждащата се и прогресивна за времето си робовладелческа класа. Философията е изразявала нейните потребности и интереси в конфликта с остарелите митологични възгледи на родовата аристокрация. Това ни дава основание да заключим, че **философията възниква,**

когато хората отхвърлят митологичните наративи и се опитват да обяснят действителността не чрез фантастични образи, а чрез рационални, логически постижими аргументи и обобщение на натрупаните вече знания за света.

Кое е принципно новото, което философията предлага за разлика от митологията и религията? На първо място това е обяснението на действителността чрез разкриване на всеобщото, необходимото, закономерното в нея. На второ място, чрез изграждането на съгласувана теоретична система от понятия за света, философията прави ненужни каквито и да са измислени и фантастични сили или същества. Това обяснява и защо още с появата си тя е имала претенцията да е всеобхватна и универсална система – обобщение на вече утвърденото към тази епоха повече или по-малко истинно знание. При възникването си през VI в. пр. н. е. философията е представлявала принципно нов за времето си начин на мислене.

1.2. От митологията към философията

Обръщайки се към генезиса на философското световъзприемане, изследователите са принудени да признаят, че в достигналите до нас исторически извори и артефакти не може да се намери това, което днес наричаме мислене в строгия смисъл на това понятие. По-скоро съществуват текстове, които обикновено се асоциират с мисленето. Мисловността на древните автори е наситена с въображение и фантазия – това е тяхното митическо съзнание, което тогава е било господстващо.

Съществуват две противоположни схващания за възникването на философията:

- ✓ Философията се е родила от митотворчеството по пътя на неговата собствена еволюция, при която от мислене с образи се преминава към мислене с понятия;
- ✓ Философията е възникнала като обобщение на естествено-научните знания.

Във философската литература тези две различни схващания са познати като митогенна и гносеогенна концепции.

Съществува и друго становище, което ги обединява в гносеогенно-митогенната концепция, която признава три източника за възникването на философията – митотворчеството, знанията за природата и моралните предписания, формулирани от античните мъдrecи.

Като че ли най-достоверно е първото схващане – за връзката между митологията и философията, за разгръщането на философията от мита и за еволюцията на процесите, заложиени в него. Характерното за митологичното светоусещане е, че за него повествованието е равнозначно на истината за света, че фантазията замества и обяснява реалността. Митът е начин да се обединят знанията за природата,